zijns wegs bekeert, eene ziel van den dood zal behouden en *menigte der zonden zal bedekken.*

Dr. H. H. K

Kootwijks Scholen

In hartelijken dank ontvangen van G. P. te Watergraafsmeer *f* 2.50, van de heer H. M. Sch. te Baarn *f* 10.

Onze scholen hebben dringend behoefte aan steun. Wij kunnen er niet aan denken onze onderwijzers ook maar de geringste duurtetoeslag te geven, want wij staan voor groot tekort.

Dringend verzoeken wij ons, in deze moeitevolle tijden, door uwe gaven krachtig te steunen. Kootwijks scholen zijn de scholen van de Geref. Kerk.

Ds. J. H. HOUTZAGERS. *Voorzitter.*

Leestafel.

1. Van Tijdschriften.

Het nog te bespreken October-Nr. van het Gereformeerd Theologisch Tijdschrift, uitgave van E. J. Bosch Jbzn., Nijverdal, bevat slechts twee artikelen, maar die voldoende zijn om ook aan dit Nr. voor theologen en theologanten waarde te geven. Het eerste artikel is van Ds. J. G. Kunze, predikant te Arnhem, en biedt het Verslag der Algemeene Vergadering van de Vereeniging van Predikanten van de Gereformeerde Kerken in Nederland, op 19 en 20 September te Utrecht. O.m. wordt daarin gevonden het zevental stellingen waarin Ds. F. Kramer zijn referaat over: De herleving der Bijbelstudie in ons midden heeft saamgevat en de zeer interessante gedachtenwisseling, die naar aanleiding dezer stellingen is gevolgd. Verder een resumé van Prof. Dr. H. H. Kuyper's belangrijk referaat over Revolutie en Reformatie, met de daarna gehouden gedachtenwisseling. Dan, een up-to-date referaat van Dr. S. Greydanus, door een levendige discussie gevolgd over: Het Wereldbestuur van Christus en dezen Wereldoorlog; en eindelijk vinden wij in dit verslag, dat Dr. J. C. de Moor refereerde en zijn medeleden met hem discussieerden over de vraag: Wat leert de Heilige Schrift over het medeleven der hemelingen (engelen, gezaligden) met de Kerk op aarde? Het tweede artikel van dit Nr. is het slot der gedetailleerde bespreking van Thijs', predikant te Rijswijk, dissertatie: De moderne positieve Theologie in Duitschland, door Prof. Dr. A. G. Honig.

Het November-Nr. van Christelijk Vrouwenleven, mede een uitgave van E. J. Bosch Jbzn., Nijverdal en waarvan het Redactie-adres is: Prinsengracht 552 te Amsterdam, begint met een doorvoelde maar vrij lange meditatie, bijkans 5 kolommen, van Johanna Brevoort over Psalm 119 : 67: »Eer ik verdrukt werd dwaalde ik, maar nu onderhoud ik Uw Woord.« Op den omslag dezer Aflevering staat ook nu weer achter den titel: Eer ik verdrukt werd, tusschen twee haakjes: stichtelijk stuk. Dit dunkt mij wel ietwat overbodig, want na deze toevoeging ook op de 10 voorafgaande Nrs. van dezen eersten jaargang te hebben gelezen, zijn we er nu wel achter, dat Johanna Brevoort de stichtelijke stukken in C. V. schrijft. Mevrouw A. C. Diepenhorst schrijft in haar Kronijk over pas verschenen boekwerken, over de lotsverandering van de vrouw in Turkije en over den oorlog. Dan een vers: De Getekende Hoeve door Joh. C. W. In de Rubriek: Zending geeft Mej. S. Köhler ditmaal: Een brief uit Lavland en Freule v. d. Bosch haar derde artikel over: Een Zwitsersche opvoedkundige uit den 19e eeuw (Mevrouw Necker) en zij bespreekt in de Rubriek Literatuur en Leven: D. J. Prinsen's Handboek tot de Nederl. letterkundige Geschiedenis. Mej. A. v. d. Flier heeft het over Russische vorstinnen. Mevrouw Van Hoogstraten-Schocht houdt een gezellig praatje met de »Lieve Anna Maria« over Binnen- en Buitenlandsche bladen. Verder artikeltjes over Kleeding, Handwerken en Huisvlijt, en ten slotte, na nog een Boekbespeking, Correspondentie en Mededeelingen.

Deze periodiek wint aan gehalte. De dames hebben eer van haar werk. Goed ben ik het eens met A. M. en het teekent den positief christelijken geest van dit tijdschrift, wanneer zij in de Correspondentie schrijft over de Woordbrookers, »dat deze beweging niet een schriftuurlijke doch een vrijzinnige vroomheid beoogt.«

In het November-Nr. van ons Zendingstijdschrift De Macedonier, uitgave van Venema v/h. Firma Bouwman en Venema te Groningen, een artikel van Ds. D. Bakker te Djokjakarta: Theologische opleiding van Javanen. „die nog altijd niet bestaat en voorloopig nog wel niet in het leven zal worden geroepen. Maar, omdat de zaak thans reeds onder de oogen moet gezien en het niet onwaarschijnlijk is, dat uit de bestaande opleiding tot helper bij den dienst des Woords een Theol. School groeit voor pandita's djawa," — Ds Bakker drong zijn gedachten omtrent de theologische opleiding te publiceeren. Een artikel van Ds. D. K. Wielenga te Pajeti over den, in Januari van dit jaar gestorven Radja van Lewan, den heer Oesmoe Djama Karai Mandjawa, en van wien W. zegt, dat »geen der Soembaneesche vorsten ooit meer moeite aan de Regeering gegeven heeft dan deze Radja." Van Ds. Dijkstra: Uit mijn Camera, waarin hij ook nu weer interessante beelden en beeldjes uit de Zendingswereld heeft opgevangen.

Op het nieuwe kinder-tijdschrift Vrij en Blij, uitgegeven door E. J. Bosch Jbzn. te Nijverdal, en waarvan ons al drie Nrs. zijn geronden, vestig ik hier gaarne de aandacht. Het wil zijn een Christelijk Tijdschrift, wat al uitkomt in de omstandigheid, dat Mej. L. L. F. de Liefde en de heer A. L. Gerritsen de Redactie vormen, en ook in de lijst der vaste medewerksters en medewerkers. Het geeft verhalen, verzjes, spelletjes en raadselenbriek. Ook stukjes over bloemen en dieren en een overvloed van teekeningen van bekende teekenaars. Het is heelemal voor jongens en meisjes van 5—14 jaar, verschijnt den 1sten en 15e van iedere maand en ziet er, ook met het huiselijk tafereeltje op zijn omslag, kleurig en fleurig uit. Ondervinding leerde mij, dat kinderen er plezier in hebben, en ik kan dan ook aan Christen-ouders aanbevelen het in huis te nemen.

2. Van Scheurkalenders.

Gelijk de komst van den ooievaar een teeken is van lente-begin, zoo de komst van deze tijdwijzers een teeken van naderend nieuw jaar.

Zoo ongeveer tegelijk ontvingen wij er nu al vier.

Gezelle Meerburg's Christelijke Scheurkalender, uitgave van E. J. Bosch Jbzn. te Nijverdal. Het schild, Simeon in den Tempel met het Jezus-kindeke in zijn arm, dunkt mij, zoo wat kleuren als gelaatsuitdrukking aangaat, bijzonder gelukkig. Op het blok ziet men Hanna van de tempeltreden er bij komen. Aan beide zijden van het blok De Lofzang van Simeon en zijn »Nu laat Gij Heer! uw dienstknecht." De voorzijde der blaadjes waarop tekst en stichtelijk woord, is wat het laatste betreft, van onze predikanten: Js. v. d. Linden, J. N. en C. Lindeboom, J. P. Tazelaar, J. Bosch, A. de Geus, W. H. Gispen en G. Wielenga. Een achttal, waar onze kerkgenooten gaarne naar luisteren. Met medewerking van meerdere schrijfsters en schrijvers verzorgde de heer P. Brouwer de achterzijden der blaadjes.

Als premieboek biedt de uitgever bij dezen kalender: een herdruk van het veel gelezen en geprezen werkje: Bladen uit het dagboek van een leerlaar (Ds. J. P. Nenhebel).

Onder den titel »Het heil des Heeren van dag tot dag« verscheen een nieuwe Scheurkalender voor het Christelijk Gezin, onder redactie van Ds. F. C. Meyster te Rotterdam, bij de Ned. Drukkers- en Uitgevers-Maatschappij »C. Misset« te Doetinchem.

Het Schild geeft een fraaie reproductie van Govert Flinck's schilderij op het Rijksmuseum »Izak zegent Jacob.« Met den Redacteur Ds. Meyster hebben Ds. J. C. Brussaard te Meppel, Prof. Ds. T. Hoekstra te Kampen, Ds. J. C. Rullmann te Utrecht, en Dr. B. Wielenga te Amsterdam elk twee maanden van het voorwerk, eisskeuze en practische uitlegging, voor hun trekening genomen. De achterzijde der blaadjes geeft meditaties, lichtstralen uit de werken van kerkvaders, hervormers en christelijke dichters, schetsen uit de Kerkhistorie en de Zending. Voor de jeugd een 12-tal prijsvragen, aan wier juiste beantwoording mooie boeken worden toegezegd.

De jongere generatie onzer gereformeerde voormannen heeft met dezen kalender een werk geleverd, waarop zij met voldoening kan neerzien en haar kerkgenooten aan zich verplicht heeft.

Uit die zelfde jongere generatie gaf onze Ds. J. C. de Moor van Amsterdam met Ds. J. J. Knap Czn. van Groningen, den bekenden pleiter en strijder voor de gereformeerde beginselen en hun toepassing in het Hervormde Kerkgenootschap, bij J. H. Kok te Kampen den Christelijken Scheurkalender Maranatha.

Het Schild brengt in beeld de gelijkenis van »de wijze en dwaze maagden.« Goed werk wat de uitdrukking op de gezichten zoo der dwazen als der wijzen betreft, alleen maakt het wit der kleeding van deze wijze maagden se wat »Geisterhaft.«

Tekstkeuze en uitlegging zijn, gelijk van dit tweetal te verwachten was, uitnemend en de achterzijde der blaadjes bijzonder leesenswaardig.

Ook bij dezen kalender een premieboek en wel het immer boekje van Ds. J. J. Knap: Het kenzaam bidden.

De vierde ons toegezonden Christelijke Kalender is de bekende Martha Scheurkalender van J. M. Bredee's Boekhandel en Uitgevers Mij te Rotterdam Een wèl geteekend Schild met, aan weerskanten van het blok, de teksten Opb. 21 : 7 en Jesaja 54 : 10. Het woord bij de teksten voor elken dag, als altijd bij dezen kalender, leerzaam en opbouwend, en wat op den achterkant staat het lezen waard. Naar men weet, wordt deze kalender uitgegeven ten voordeele van de Martha-Stichting te Alphen a/d. Rijn.

3. J. Douma, Dienaar des Woords te 's Gravenhage, Door niets te scheiden van de liefde Gods. J. v. d. Burgh, Uitgever, Den Haag.

Deze predicatie uit Romeinen 8 : 38, 39, door den begaafden prediker gehouden voor zijn Haagsche Gemeente in de Oosterkerk op 30 September j.l., is noch 'n oorlogspreek, noch 'n hervormingspreek en dus geen tijdpreek. Overstelpt als we reeds zijn met gedrukte „tijdpreeken", naar aanleiding van den Wereldkrijg en naar ik vrees, op nieuw zullen worden naar aanleiding van de Reformatie, is zoo'n preek te lezen als die van Douma een verademing. Want hoe gezegend Luthers daad op 31 October 1517 en hoe ontzettend ook de tegenwoordige strijd der volkeren is, dat steeds bepaald worden bij hetzelfde onderwerp vermoeit op den duur. Ook van het goede kan men te veel krijgen. Dan hoewel geen tijdpreek, toch is dèze wel een preek voor onzen tijd. Op p. 21 lees ik: „In deze dagen werkt schier alles samen om het geloof te schokken" en het naaste doel van deze preek is blijkbaar het geloof te bevestigen. Te bevestigen, door met de eeuwigheidsgedachte, die ligt in Paulus Woord over de liefde Gods voor Zijn kinderen, welke door niets is te scheiden, te vervullen het bewustzijn van de hoorders. En van deze taak heeft Ds. Douma, het zielsoog zijner hoorders richtend op Gods Verkiezing van eeuwigheid, door te gelatigen van de „onveranderlijke gezindheid" en de „door niets te vernietigen uiting dier Liefde Gods", en dus hen te doen beseffen „het onuitsprekelijk groot voorrecht van die Liefde het voorwerp te zijn" — zich goed gekweten. Zoo goed, dat een „dringend verzoek" zijner hoorders om dit gesproken woord ook in druk vast te leggen, mij even begrijpelijk voorkomt, als dat mijn vroegere pastoor loel, zoo verstandig is geweest, van dit „dringend verzoek" niet te zeppen.

Dat in deze „verbondmatige preek" met haar pakkende tegenstellingen, ook die van „bekeerd" en onbekeerd" niet ontbreekt en op zelfonderzoek wordt aangedrongen, geeft haar mijns inziens de bekoring van echt gereformeerde prediking.

4. H. S. S. Kuyper. Vacantie in Engeland. Dagboek van een verpleegster. Tweede, herziene druk, Kampen, J. H. Kok, 1917.

'n Tweede druk, na zoo betrekkelijk korten tijd, van dit door mij reeds vroeger hier besproken boek van Mej. Kuyper is wel een bewijzend teeken, dat het werk der „Talentierte", zooals onze oostelijke naburen zouden zeggen, met zijn gedegageerden stijl, gedaagde „Klein-Malerei", frischen kijk op het Engelsche leven en boven dit alles christelijken zin, onder ons publiek goed ontvangen en nog steeds ter lezing begeerd wordt. G.

Officieele Berichten.

Korte Notulen van de vergadering der Classis Barendrecht, gehouden 26 Sept. 1917 te Barendrecht.

Art. 1. De praeses der roepende kerk van Oud-Beijerland opent te half negen de vergadering. Nadat gezongen is Ps. 68 : 9, gaat de Praeses voor in gebed en leest dan Joh. 15 : 1—17.

Art. 2. Uit het onderzoek der credentialen, dat op verzoek van den voorzitter door de hrs. van der Linden en Troost wordt ingesteld, blijkt, dat de kerken regelmatig zijn vertegenwoordigd. De kerken van Westmaas, Numansdorp, Klaaswaal en Ridderkerk hebben een instructie.

Art. 3. Nadat het Moderamen geconstitueerd is en de Notulen der vorige vergadering vastgesteld zijn, rapporteert Ds. Munnik namens Barendrecht en Heerjansdam over approbatie van het beroep van Ds. Kuijvenhoven naar Rijnsoord.

Art. 4. De Voorzitter heet D. D. van Dam en Kuijvenhoven, voor het eerst ter vergadering tegenwoordig, van harte welkom, waarop dezen kort antwoorden.

Art. 5a. Rapport door consulenten over vacante kerken uitgebracht, geeft geen aanleiding tot bijzondere bespreking.

b. Ds. Munnik rapporteert i.z. de jl. gehouden Part. Syn. te Hellevoetsluis. De vraag, of er een gedrukt rapport komt, wordt ontkennend beantwoord, doch medegedeeld wordt, dat in plaats daarvan nu het Zendingsrapport, dat het voornaamste is, den kerken toegezonden is.

c. Namens de Archiefcommissie rapporteert Ds. Verlare. De voorstellen, door haar gedaan, worden aangenomen.

Art. 6. Wordt besloten om een tweede collecte voor hulpbehoevende studenten op de Maartclassis te houen.

Art. 7. Komt ter tafel: *a* een verzoek van br. K. te U. om binnen het ressort dezer classis een stichtelijk woord te mogen spreken. Hem zal worden geantwoord, dat indien een der kerken zijn hulp begeert, zijn verzoek in behandeling zal worden genomen In verband hiermee wordt een voorstel aangenomen, dat zoo een kerk de hulp van dezen broeder wenscht voor de volgende vergadering, het Moderamen hierover beslissen zal overeenkomstig de Synodale bepalingen.

b. van br. H. te D, van dezelfde strekking als voorgaande, dat evenzoo beantwoord zal worden.

c. een stuk van eenige broeders i.z. predikantstractamenten. Naar aanleiding hiervan wordt in rondvraag gebracht, of de kerken het advies der jl. gehouden Synode i. z. duurtetoeslag hebben opgevolgd, waarop door sommige bevestigend wordt geantwoord. Om nu de zaak der tractementen, die al meermalen in de vergadering is ter sprake gekomen, indien mogelijk, tot een goede oplossing te brengen, wordt door Ds. Munnik voorgesteld en door de classis besloten, een commissie te benoemen uit onderlingen bestaande, met een predikant, die de kwestie al ter hand nemen en op de volgende vergadering met een bepaald voorstel komen, opdat het een formeelen grondslag krijge, wat verder te doen zij.

d. een verzoek van een broeder om te mogen inwonen bij een gesubsidieerde kerk. De classis laat deze zaak over aan de prudentie van de betrokken kerkenraden, om in dezen te handelen naar de orde der kerken en het geestelijk welzijn van den broeder.

Art. 8. Een commissie wordt benoemd om i. z. grensregeling tusschen Klaaswaal en Westmaas met een omlijnd voorstel te komen.

Art. 9. Komt in behandeling het voorstel van Barendrecht om de vacature-gelden op de classisvergadering te innen en onder de predikanten te verdeelen naar het aantal beurten door hen vervuld. Dit wordt aldus geamendeerd, dat iedere kerk voor eenen Zondag (twee beurten) 1 pCt. van het tractement zal honoreeren. Aldus wordt besloten.

Het voorstel van dezelfde kerk om de vacaturediensten zoo te regelen, dat iedere predikant in drie maanden een Zondag behoeft dienst te doen, wordt na ampele bespreking terug genomen, daar in elke vergadering het aantal vacaturebeurten naar classicale regeling wordt vastgesteld.

Art. 10. Na de pauze wordt de vergadering heropend met het zingen van Ps. 116 : 1. Thans neemt een aanvang het peremptoir examen van den Eerw. Heer D. J. Couvee, beroepen predikant te Ridderkerk. De noodige stukken worden onderzocht en in orde bevonden. Op verzoek van den Praeses draagt de examinandus een korte preek voor over Hebr. 1 : 1. Na in de verschillende vakken geëxamineerd te zijn wordt de heer Couvée met algemeene stemmen toegelaten tot den dienst des Woords en der Sacramenten in de Geref. Kerken.

Art. 11. Bij rondvraag naar art. 41 D. K. O vraagt Heinenoord, bij het rondzenden van een circulaire aan onderscheidene kerken, de aanbeveling op de vorige vergadering verstrekt, te mogen gebruiken, wat toegestaan wordt.

Art. 12. In de Commissie (zie art. 7c) worden naast Ds. D. Steenhuis benoemd de hrs. onderlingen: van Vliet van Ridderkerk, Leenheer van Barendrecht, Troost van Zuid-Beijerland en v. d. Nadort van Strijen. Ds. Steenhuis wordt met de saamroeping belast.

Art. 13. Komt in behandeling het voorstel van Numansdorp, om twee broeders uit R. die classicaal onderzocht zijn, het recht te geven een stichtelijk woord te spreken. Wordt toegestaan, wijl de betrokken stukken in orde zijn.

Art. 14. Wordt voorgelezen het antwoord van de classis A. en die van Z. i. z. br. de V. te R. Diens verzoek wordt niet ingewilligd en de beide stukken worden voor kennisgeving aangenomen.

Art. 15. In verband met een voorstel van Barendrecht en Z.-Beierland en een instructie van Westmaas, wordt besloten twee deputaten voor de veldprediking aan te wijzen. Dit besluit geldt voor het trimester December—Februari.

Art. 16. Komt in bespreking het voorstel van Barendrecht: Bij vacature op de consulentsplaats wordt telkens voor drie maanden een consulent aangewezen, totdat deze plaats weer bezet is; hetwelk na eenige bespreking teruggenomen wordt. Alleen wordt naar aanleiding van genoemd voorstel Westmaas als consulentsplaats voor Klaaswaal aangewezen.

Art. 17. Vacaturebeurten worden aldus geregeld:

Bolnes: Ds. Munnik 4 Nov., Ds. Couvée 2 Dec.; Klaaswaal: D. D. van Hoven 14 Oct., Goote 11 Nov.; Heidemia 25 Nov., v. Schaik 16 Dec.; Numansdorp; D. D. Verlare 7. Oct., van Schaik 28 Oct., Kuivenhoven 18 Nov., Munnik 28 Dec.; Ridderkerk: Ds. Steenhuis 14 Oct. Voor de veldprediking na December: van Dam en Couvée.

Art. 18. Bij de intrede van Ds. Couvée zal de consulent de classis vertegenwoordigen.

Art. 19. Censura morum geeft niets bijzonders.

Art. 20. Lezing en vaststelling der korte notulen.

Art. 21. tot roepende kerk voor de volgende vergadering, die D.V. 5 December gehouden zal worden, aanvang 12 uur, wordt Rijsoord aangewezen.

Art. 22. Na dankzegging door Ds. Heidema wordt de vergadering geëheiden.

Op last der classis.
P. Van Hoven, *assessor.*

Buitenland.

Italië. Een goed woord van den paus over het predikambt.

Dat de tegenwoordige paus niet in de diplomatie opgaat, bewijst het feit, dat hij na den codex voor het kanonieke recht vastgesteld te hebben, den 15den Juni op het feest van het »heilige kart van Jezus« een Encyclieke deed uitgaan met de aanvangswoorden »Humani generis,« waarin gehandeld wordt over het predikambt. Wat de paus daarover te zeggen heeft, boezemt ons belang in, vooral omdat in onze kringen de gedachte heerscht, dat in de Roomsche Kerk de eeredienst de overhand heeft, terwijl de leerdienst in meerdere of mindere mate daardoor achtergesteld is.

In den aanvang van zijn stuk verklaart Benedictus XV, dat hij zijn bijzondere zorg wijden wil aan de prediking, om die in haar oorspronkelijke beteekenis en ongerspheid te bewaren. Daarbij laat hij de klacht hooren: »Helaas, moet onder de misstanden van den tegenwoordigen tijd gerekend worden, dat de prediking niet meer den invloed van voorheen uitoefent. Wel zien wij dat velen zich voor de prediking veel moeite getroosten, en dat er meer volk onder vergaderd wordt gelijk wellicht nooit te voren. En toch bemerken wij aan de andere zijde, dat de publieke en private zedelijkheid op een laag peil staat, dat met den dag de geringschatting van de bovennatuurlijke dingen toeneemt; men wijkt kennelijk van de strengheid der Christelijke deugd af, dagelijks ziet men een toenemend terugvallen in het verdorven leven der heidenen.« De paus wil toegeven, dat deze misstanden aan verschillende oorzaken zijn toe te schrijven, maar hij meent ook dat de predikers er niet genoeg tegen ingaan. »Wanneer het zwaard van Gods Woord niet de kracht uitoefent, gelijk het behoort, ligt de schuld bij hen die het niet recht gebruiken. Men kan toch niet beweren, dat de apostelen in betere tijden hebben gewerkt dan die, in welke wij thans leven; dat de bereidwilligheid om het Evangelie te hooren toen grooter was, of dat de afkeerigheid tegenover de Goddelijke wet toen kleiner geweest is.«

Hier meenen wij een vraagteeken te moeten zetten. Het kan toch zijn, dat het zwaard des Geestes recht gebruikt wordt en dat toch geen uitwerking ten goede daarbij plaats heeft. Hoe krachtig was de prediking van Stephanus, en toch, de Joodsche raad ging desniettegenstaande zijn boozen opzet doorzetten!

De paus ziet zich krachtens zijn ambt verplicht, overal de prediking des Woords tot den regel terug te voeren, gelijk die naar de leering van Christus en Zijn Kerk behoort te zijn. Dat er predikers gevonden worden die niet berekend zijn voor hun taak, ligt aan drie oorzaken: »er worden menschen voor aangewezen die er niet voor bekwaam zijn, óf het predikambt wordt niet op de juiste wijze opgevat, óf de bediening heeft niet plaats op de manier en wijze, gelijk het behoort.«

Reeds op het concilie van Trente werd bepaald, dat alleen de bisschoppen en zij die daarvoor een lambrief van hun bisschop kregen, prediken mogen. Hiervan is men afgeweken en daardoor wordt de kansel misbruikt; daarom moeten de bisschoppen er voor waken, dat niemand predikt, die niet door hen daartoe geroepen en aan een onzuiwerig onderzoek onderworpen werden. De bisschoppen hebben volgens het concilie van Trente zulke mannen uit te kiezen, die in staat zijn het predikambt tot een zegen uit te oefenen. Tot een zegen, dus niet met weltbespraaktheid, niet om de hoorders te behagen, maar tot heil der zielen, hetwelk het doel is van de bediening van Gods woord. De bisschop moet niemand laten prediken die niet in zeden en leer beproefd is.

De prediker moet zich van zijn taak bewust zijn. Hij behoort het heil der zielen en daardoor de eere Gods te zoeken. Wanneer hij dat doel niet voor oogen heeft, moet men hem voor een ijdel zwetser en niet voor prediker van Gods Woord houden. Ach, waren er toen geen declamatoren! Sommigen zoeken hun ijdele roemzucht te bevredigen; andere behandelen de door God geopenbaarde dingen, die aan de menschelijke zwakheid schrik aanjagen en aan de menigte niet bevallen, in het geheel niet. Dan komt het niet zelden voor, dat midden in de behandeling van eeuwige dingen men gaat spreken over staatszaken, vooral dan wanneer het een of ander geval de gemoederen beziighoudt. Zij schijnen er naar te streven, hunne toehoorders te behagen en hun advocaat te zijn. Daarom ziet men, in plaats van ernstige, waardige gesten, handbewegingen gelijk die op het tooneel of op volksvergaderingen mode zijn, daarbij ook een theatrale stem; daarom hoort men een aantal citaten uit profane schrijvers in plaats van aanhalingen uit de Heilige Schrift en de kerkvaders; daarom ontwikkelen zulke declamatoren een woordkramerij, waardoor zij de ooren hunner toehoorders zoeken te streelen, en zich door hen willen laten bewonderen, maar zonder hun iets goeds mede naar huis te geven."

De bisschoppen worden vermaand zulke predikers te verwijderen, evenals hen die zich niet behoorlijk tot de prediking voorbereiden.

Als voorbeeld voor de predijking wordt de apostel Paulus gesteld; de prediker mag niet vergeten, dat hij bij al zijn arbeiden den geest des geheds bezitten moet. Als Paulus moet de prediker *niets dan Jezus en dien gekruisigd* verkondigen.

In dien geest gaat de encyclieke van den paus voort om er op aan te dringen, dat de prediker niet menschen moet zoeken te behagen, maar Christus. Wanneer niet aan het eind van de encyclieke gewaagd werd van de voorbede der allerheiligste maagd Maria, zou men van oordeel kunnen zijn, dat dit schrijven door een Protestantsche Kerkelijke vergadering in de wereld had kunnen gezonden zijn. Men ziet, dat de Roomsche Kerk door de reformatie der Kerk geleerd heeft. Het is opmerkelijk, dat in sommige Protestantsche kringen er een drang is naar uitbreiding van het liturgisch deel van de Godsdienstoefeningen, opdat volgens hen de eeredienst meer tot haar recht komen; de paus daarteegen gevoelt, dat het de kerk van Rome meer tot zegen zijn zal, als ook de prediking meer tot haar recht komt.

Gemengd Nieuws.

Bill Sunday's arbeid ten goede ook van de Roomsche Kerk. Wij deelden reeds het een en ander mede omtrent de resultaten van den arbeid van Sunday in New-York. Niet minder dan 96.000 bekeerlingen, »Trailhitters« genaamd, werden gemaakt. Nu is het gewoonte, dat Sunday en zijn medewerkers zijn bekeerlingen verwijst naar de Kerken waartoe zij óf oorspronkelijk hebben behoord of voor welke zij voorkeur gevoelen. Dr. E. S. Holloway, voorzitter van de Commissie, die op zich heeft genomen om de kaarten door de »Trailhitters« ingevuld, aan het gewenschte adres te bezorgen, zegt in *The Tribune*, een blad dat te New-York verschijnt, dat een hoog percentage de begeerte heeft uitgesproken om zich »permanently« aan eene Kerk te verbinden. Opmerkelijk is het feit, dat een groot aantal op hun kaartje geschreven hebben, de voorkeur te geven aan de Roomsche Kerk. Voor zoover ons bekend is, heeft zich dit verschijnsel nog niet bij een »revival« door Protestanten geleid, voorgedaan. De verklaring moet wellicht hierin gezocht worden, dat het meerendeel dezer lieden oorspronkelijk tot de Roomsche Kerk heeft behoord en langzamerhand van Kerk en Godsdienst is vervreemd geworden. Nu zij tot nadenken en stilstaan gekomen zijn, keeren zij terug naar de Kerk waarin zij geboren werden. Maar menige Protestantsche kerk van Noord-Amerika, die medewerkte om de samenkomsten van Sunday zoo druk mogelijk bezocht te krijgen, heeft niet gedacht dat deze arbeid ten deele ten goede zou komen aan de Roomsche Kerk. Wincker.

Voor Kinderen.

VELERLEI WEGEN.

XI.

Een nieuwe gast.

Verscheiden jaren bracht ik bij mijn pleegouders door, die mij veel heide bewezen, welke ik hoop niet met ondank te hebben beantwoord. Oom was dikwijls uit, Tante daarentegen was liefst in huis bezig, waarbij ik dan alle gelegenheid had haar te helpen. Ik werd in de huishoudkunst naar behoeren onderricht, wat mij later zeer te stade is gekomen. Van tijd tot tijd gingen we met ons drieën een dagje uit en de herinnering aan die tij- en wandeltochtjes is nog een der prettigste uit mijn leven.

Uit mijn onde vaderland hoorde ik al dien tijd niets. Niemand in Nederland bekommerde zich blijkbaar om mij, en met kranteninieuws hield ik niet op. Het onderwijs mij gegeven had, al was het geheelkig mij toch zeker zoo ver gebracht als een leerling die uitgelezene verklaartd de school verlaat. Wat de kennis van Gods Woord en den weg tot Zalighheid betreft waar ik vroeger niets van wist, was de dominee zoo over mij tevreden dat hij mij een zijner beste leerlingen noemde. Hij vertelde dit zelfs aan mijn pleegouders. Of die nu wijs deden dit weer aan mij te verteilen, betwijfel ik. Doch waar is, dat ik op vele vragen uit de Heilige Schrift het antwoord niet meer behoefde schuldig te blijven, en daar had de goede predikant alle eer van.

Maar al was ook de dominee over mij tevreden, al kende ik ook vele teksten en psalmen, ja geheele hoofdstukken des Bijbels van buiten, toch was welbeschouwd mijn leven niet in den dienst des Heeren. Ik wist nu welke de goede weg tot het eeuwige leven was: ik had een verstandelijke kennis, mijn hoofd was er van vervuld, maar niet mijn hart. En daar uit het hart de ingevingen des levens zijn, kon het niet anders of mijn leven ging mijnerzijds buiten God om.

Of mijn pleegouders het ook zoo inzagen, betwijfel ik zeer. Ik vrees dat het hun evenzoo ging als mij en meer hun hoofd dan hun hart de vreeze Gods kende. Althans zij spraken er met mij zelden of nooit over. Zoo was de predikant de eenige, van wien ik iets hoorde over de noodzakelijkheid van bekering en geloof. Want mijn leermeester, hoe goed hij mij ook in vele dingen onderrichtte, was iemand die zich met God en godsdienst niet inlet. Over allerlei spraken wij samen, maar als het op de kerk of op godsdienst kwam, wist hij altijd het gesprek geleidelijk op iets anders te brengen. Eens toen ik hem vroeg of hij den Bijbel niet een mooi boek vond, was zijn antwoord:

»Ik kan het niet zeggen, beste meid, want ik heb hem nooit gelezen. Godsdienst is goed voor wie hem hem noodig heeft, maar ik kan het er buiten stellen.«

Kort na mijn zestienden verjaardag gebeurde er iets dat hij ons niet veel voorkwam. Wij ontvingen namelijk beroek van een vreemdeling. Het was blijkbaar iemand naar goeden stand. Hij had een lang gesprek met oom. Wat daarin verhandeld werd vernam ik spoedig.

De heer Jansens was een koopman, woonachtig in Nederland die plantages bezat in Oost-Indië op Java. Om deze te bezoeken had hij de verre reis ondernomen, doch was onderweg ziek geworden. Toen hij wat herstelde had de scheepsjokter hem aangeraden de reis voorteerst niet voort te zetten, maar aan de Kaap waar men toch landde, eenige weken te blijven, of liever zoo lang tot hij geheel beter zou zijn. Daarna kon hij dan de reis voorzetten. Er gingen toch teikens schepen van de Kaap naar Indië. Tijdens zijn verblijf moest hij rust hebben, veel frische lucht en een mooie omgeving.

Mijnheer Jansens volgde dezen raad op, te meer daar hij in Kaapstad verscheiden vrienden had. Toen een van deze hoorden hoe de zaken stonden, zeide hij tot den koopman dat hij wellicht iets voor hem wist en vertelde hem van den kustwachter. Dat is juist wat gij hebben moet, zei Jansens vriend. Als de man u wil herbergen zijt ge meteen goed geholpen.

Hoewel oom eerst niet veel zin had in de zaak — voor zijn b ood behoefde hij het niet te doen — het hij zich voor veel geld en veel goede woorden overhalen den nieuw gekomene tijdelijk een kamer af te staan. Tante en ik zouden hem dan bedienen, wat echter hoofdzakelijk op mij neerkwam, daar mijn pleegmoeder liefst in de keuken bleef.

Onze nieuwe gast was, gelijk ik zei, een aanzienlijk, vermogend man, en men kon merken dat hij dit maar al te goed wist. Gelukkig wist hij ook dat men hem hier een gunst bewees wel beschouwd. Daardoor misschien kwam het dat hij zich ing al toeschietelijk en gemeenzaam betoonde. Men kon echter altijd merken, dat hij den afstand wel wist te bewaren.

Het was mijn taak den heer Jansens tot gids te dienen en te begeleiden op de vele wandeltochtjes, die de dokter hem had voorgeschreven. Ik vond het hoogst vervelend, want mijnheer die reeds bejaard was en daarbij zwak, liep zeer langzaam, kon geen heuvels beklimmen en — wat 't ergste was — hij sprak in het begin bijna geen woord.

Na een paar weken echter kwam er onverwacht verandering. Mijnheer Jansens namelijk werd bepaald ziek. De geneesheer zei, dat het wel spoedig beteren zou mits de zieke te bed bleef. Nu had hij meer verzorging noodig, en die kwam grootendeels op mij neer. Gelukkig eischte mijn taak geen bezondere inspanning. Alleen klaagde de zieke tegen oom en tante of wie hem bezocht en ook tegen mij schrikkelijk over verveling. Ik bedacht nu hem van tijd tot tijd iets voor te lezen. Doch daartoe had ik een boek noodig, en het eenige boek in huis was de Bijbel.

Ik wist niet of mijnheer daarvan zou gediend zijn, en vroeg daarom mijn vriendelijken leermeester een boek terleen. Hij was dadelijk bereid en mijnheer Jansens vond goed dat ik hem wat voorlas, zonder zelfs eerst te vragen wat boek het was. Ik kan mij dat ook nu niet meer herinneren, maar wel dat ik er weinig of niets van begreep. Wat mijn toehoorder betreft, die viel meestal tijdens het lezen in rustigen slaap, zoodat mijn werk althans niet geheel vruchteloos was.

Maar na een dag of vijf begon mij dat toch te verdrieten, temeer als ik bedacht dat mijnheer Jansens wel maanden blijven kon. Ik besloot het eens met mijn boek, den Bijbel, te beproeven, doch zonder den zieke dit vooruit te zeggen.

Doch dat liep mis.

Want toen mijnheer, die klaar wakker lag, mij met het dikke boek zag binnenkomen riep hij uit:

»Wat brengt ge daar meisje! 't Lijkt wel het wetboek van Kaapland.«

»'t Is onze Bijbel,« zei ik glimlachend.